

MIGRANTSKI VAL V VZHODNOŠTAJERSKI REGIJI

THE MIGRANT FLOW IN THE REGION OF EASTERN STYRIA

UDK 364-56-054.7(497.41)

Ivana Grilanc

Uprava RS za zaščito in reševanje, Izpostava Maribor, Bežjakova 151, Limbuš, ivanka.grilanc@urszrsi

Rudolf Golob

Uprava RS za zaščito in reševanje, Izpostava Maribor, Bežjakova 151, Limbuš, rudolf.golob@urszrsi

Povzetek

Severovzhodna Slovenija je bila zaradi selitev migrantov in beguncev z območij Bližnjega in Srednjega vzhoda med najbolj obremenjenimi območji. Severovzhod je doživel v tem času dva t. i. migrantska vala v zelo kratkem času. Prvi migrantski val je trajal le nekaj dni, za kar sta bila pripravljena dva nastanitvena centra (v stari šoli na Zagrebški v Mariboru in v hotelu Črni les pri Lenartu) na območju vzhodnoštajerske regije. Zaprtje meje med Republiko Madžarsko in Republiko Hrvaško je smer potovanja migrantov usmerilo proti Republici Sloveniji, ki je na svojem ozemlju vzpostavila sprejemne in nastanitvene centre. Eden od nastanitvenih centrov je bil v Šentilju pred starim mejnim prehodom z Republiko Avstrijo. Nastanitveni center Šentilj je bil postavljen na dveh ploščadih, na katerih so bili postavljeni sejamski šotori različnih velikosti. Namenjeni so bili začasnemu bivanju migrantov, ki so nadaljevali pot proti Republici Avstriji, Nemčiji, Belgiji itn.

Abstract

Due to the flow of migrants and refugees from the Near and Middle East, the North-Eastern part of Slovenia was one of the most burdened areas. In a short period of time, the North-Eastern part of Slovenia witnessed two migration waves. During the first migration wave, which lasted only a couple of days, two migration centres were set up (in the old school on the Zagrebška Street in Maribor and in the Črni les Hotel near Lenart) in the region of Eastern Styria. The closure of the border between the Republic of Hungary and the Republic of Croatia directed the migrant course towards the Republic of Slovenia, which as a result established reception and accommodation centres on its territory. One of the accommodation centres was located in Šentilj in front of the former border crossing with the Republic of Austria. The Šentilj Accommodation Centre was established on two platforms which included fair tents of all shapes and sizes. They were intended for temporary accommodation of migrants who were on their way to the Republic of Austria, Germany, Belgium and elsewhere.

Uvod

Migrantski tok se je po zaprtju meje med Republiko Madžarsko in Srbijo preusmeril na Republiko Hrvaško in od tam na območje Republike Slovenije. V Sloveniji so se začeli pospešeno pripravljati sprejemni centri na mejnih prehodih oziroma v njihovi bližini. Dogovorjeno je bilo, da se za potrebe vstopa v državo in policijsko evidentiranje migrantov vzpostavijo trije sprejemni centri, in sicer: v Brežicah, na Gruškovju in v Lendavi ter nastanitveni centri v Mariboru, Lenartu, Celju, Gornji Radgoni, Logatcu in Postojni.

Vlada je 20. septembra 2015 sprejela sklep, da se zaradi izkušenj pri vodenju in izvajanju aktivnosti ob večjih nesrečah, stalne pripravljenosti, razpoložljivosti materialnih sredstev za nastanitev itn. za takojšnjo nastanitev migrantov zadalži Civilna zaščita.

V Vzhodnoštajerski regiji sta nam bila zaupana vzpostavitve organizacije in delovanje nastanitvenih centrov na treh lokacijah:

- Stara šola na Zagrebški cesti v Mariboru (zagotovljena nastanitev in oskrba za 100 oseb),
- Črni les v občini Lenart (zagotovljena nastanitev in oskrba za 200 oseb),
- parkirišči za tovorni promet pred starim mejnim prehodom v občini Šentilj (ocenjena nastanitev za 2000 oseb).

Za lokaciji NC Zagrebška in Šentilj je poveljnik CZ Republike Slovenije imenoval vodjo in namestnika iz Izpostave URSZR Maribor in Uprave za obrambo Maribor. Zaradi lažje organizacije dela so bili vključeni v izvajanje aktivnosti, kot vodje izmen oziroma dežurni, tudi drugi delavci Izpostave URSZR Maribor, Izpostave URSZR Nova Gorica, Izpostave Slovenj Gradec, URSZR ter pogodbeni pripadniki CZ.

	18. 9. 2015	19. 9. 2015	20. 9. 2015	21. 9. 2015	SKUPAJ
NC Črni les	160	89	81	176	506
NC stara gostinska šola, MB	110	70	100	96	376
SKUPAJ	270	159	181	272	882

Preglednica 1: Statistični podatki: število migrantov v NC Črni les in Zagrebška v Mariboru (vir: PU MB)

Table 1: Statistical data: Number of migrants at the Črni les Accommodation Centre and at the Accommodation Centre on the Zagrebška Street in Maribor (Source: Maribor Police Directorate)

Zap. št.	Organizacija/društva
1.	Izpostava URSZR MB
2.	Izpostava URSZR MS (18. 9. 2015 – dostava MTS)
3.	RKS-OZ Maribor, Lenart
4.	Karitas Maribor
5.	NMP Maribor, Lenart
6.	PU Maribor
7.	Slovenska vojska
8.	UNICEF
9.	Služba ZIR in poveljnik CZ MO Maribor
10.	Javni zavod za zaščitno in požarno reševanje Maribor
11.	gasilci prostovoljnih gasilskih društev GZ Lenart
12.	Občina Lenart
13.	ZSKSS – ekipa za postavitve začasnih prebivališč VŠR
14.	ZTS – ekipi za postavitve začasnih prebivališč VŠR
15.	Center za socialno delo Lenart
16.	Režijski obrat Občine Lenart, čistilni servis

Preglednica 2: Sodelujoče organizacije pri nastanitvi in oskrbi migrantov v NC Črni les in Zagrebška v Mariboru (vsak dan 45 do 55 oseb)

Table 2: Organizations participating in the accommodation and care of the migrants at the Črni les Accommodation Centre and at the Accommodation Centre on the Zagrebška Street in Maribor (daily between 45 to 55 persons)

Za NC Črni les sta bila za organizacijo in delovanje določena delavca občinske uprave občine Lenart.

Oba migrantska vala sta vplivala na delo delavcev Izpostave URSZR Maribor, saj je oskrba migrantov v tem času postala naša glavna naloga.

Nastanitveni center Šentilj

Splošni opis centra

Nastanitveni center Šentilj je postavljen na območju nekdanjih parkirišč za tovorni (kamionski) promet pred starim mejnim preходом Šentilj-Spielfeld. Postavljen je na dveh parkiriščih – ploščadih, kjer so se v preteklosti opravljale carinsko-špediterske storitve ob prehodu meje v Republiko Avstrijo in iz nje. Na obeh parkiriščih – ploščadih so bili postavljeni sejemske šotori različnih velikosti, med razvojem nastanitvenega centra pa je v poštev prišel tudi t. i. medmejni prostor, na katerem so migranti in begunci čakali na prestop v Republiko Avstrijo. Celotno območje, na katerem je bil mogoč dostop pod posebnimi pogoji, je velik približno 6,7 ha, k čemur je šteto območje od vstopa na zgornjo ploščad, spodnjo ploščad ter medmejni prostor z Republiko Avstrijo. Aktivnosti sil zaščite, reševanja in pomoči, pripadnikov Policije, pripadnikov SV ter drugih sodelujočih so se vodile na obeh ploščadih in občasno (po potrebi tudi na medmejnem prostoru).

Infrastruktura je na tem območju prilagojena aktivnostim, ki so se izvajale v preteklosti. To pomeni, da so tla asfaltirana – utrjena. Celotno območje ima manjši naklon, ponekod so izdelane asfaltne mulde za odtok meteorne vode. Komunalni odtoki in splošna opremljenost območja s kakovostnimi komunalnimi priključki (voda, elektrika, telefon in preostala nujna infrastruktura) so bili zelo slabi in jih je bilo treba prilagoditi. Zidani objekti so bili dalj časa neuporabljeni (od vstopa Republike Slovenije v Evropsko unijo), zaradi česar so v notra-

Slika 1:
Lokacija NC Šentilj (vir: http://gis.arso.gov.si/atlasokolja/profile.aspx?id=Atlas_Okolja_AXL@Arso)

Figure 1:
Location of the Šentilj Accommodation Centre (Source: http://gis.arso.gov.si/atlasokolja/profile.aspx?id=Atlas_Okolja_AXL@Arso)

Slika 2:
Spodnja ploščad (vir: PU Maribor)
Figure 2:
Lower platform (Source: Maribor
Police Directorate)

Slika 3:
Zgornja ploščad (vir: PU Maribor)
Figure 3:
Upper platform (Source: Maribor
Police Directorate)

Slika 4:
Notranjost nastanitvenih kapacitet
(vir: URSZR)
Figure 4:
The interior of the accommodation
capacities (Source: ACPDR)

njosti delno uničeni, električna je neprimerna (zgolj ena faza), centralno ogrevanje pa je uničeno.

Za potrebe nastanitve so bili postavljeni sejamski šotori različnih velikosti, od 10 x 50 do 40 x 50 metrov, ki so postavljeni na obeh ploščadih (zgornje in spodnje parkirišče). Kapaciteta nastanitvenega centra je znašala 2000 nastanitvenih enot (600 na spodnjem parkirišču in 1400 na zgornjem parkirišču). Pokrita površina šotorov za bivanje in prehranjevanje na spodnji ploščadi je znašala 2550 m² ter 6250 m² na zgornji ploščadi. Pokrita površina za bivanje je znašala 7750 m². Za posameznega migranta je bilo namenjenih 3,875 m². Ob nastanitvenih šotorih so tudi postavljeni šotori za oskrbo migrantov (na primer jedilnica, skladišni prostori, otroški kotiček, posebni prostori za doječe matere, popisni šotor policije, šotori in šotorčki za ogrevalne naprave, šotori, prikolice in kontejnerji za osebje itn.). Skupaj je bilo za oskrbo migrantov pripravljenih okoli 60 začasnih objektov. Za potrebe sprejema in skladiščenja humanitarne pomoči je Ministrstvo za notranje zadeve v približno 15 km oddaljenem predmestju Maribora (v Počehovju) najelo skladiščne prostore, velike 1700 m².

Organizacija delovanja centra

Nastanitveni center Šentilj je deloval v organizaciji civilne zaščite. Priprave za postavitev nastanitvenega centra so se začele ob koncu septembra. Postavljavca sejamskih šotorov sta bila *Expo Biro, d. o. o.*, in *Petre šotori hale, d.o.o.* V začetku so na tem območju delovali le postavljavci šotorov, civilna zaščita, ki je pripravila idejno zasnovo, pripadniki SV (sodelujoči pri postavitvi šotorov in postavitvi opreme – postelj, odej, posteljnih prevlek, postavitev lesenih ali plastičnih podov) ter policija, ki je varovala »gradbišče«, sočasno pa so se tudi urejale varnostne zadeve – na primer predvidena nadaljnja pot migrantov iz NC Šentilj, varovanje in urejanje varnostnih ograj. Nadaljevali smo z načrtovanjem napeljave vodovodnih priključkov za umivalnice, načrtovanjem odtokov za odvajanje umazane vode, načrtovanjem začasnih električnih vodov za potrebe razsvetljave, ogrevalnih ter drugih naprav.

V organizaciji NC Šentilj so sodelovali:

- civilna zaščita vodi nastanitveni center in v koordinaciji s sodelujočimi službami skrbi za oskrbo migrantov,
- policija ureja varovanje nastanitvenega centra, skrbi za varovanje enot, ki skrbijo za oskrbo migrantov, skrbi tudi za red in varen prihod v nastanitveni center ter po dogovoru z AVO (avstrijskimi varnostnimi organi) za varen in miren prehod migrantov v Republiko Avstrijo,
- tuje policijske enote in pripadniki iz Republike Avstrije, Latvije, Slovaške, Madžarske, ki so podrejeni aktivnostim policije,
- Slovenska Karitas in Rdeči križ Slovenije skrbita za oskrbo migrantov s hrano ter higienskimi pripomočki,

- RK Slovenije skrbi tudi za združevanje oseb, ki so se na tej poti razšle (predvsem na prehodih čez meje na trasi balkanske migrantske poti),
- Slovenski filantropiji so bili zaupani delitev oblek, spremljanje oseb do zdravnika, spremljanje invalidnih oseb z vlaka v nastanitveni center ter do prehoda na avstrijsko stran z invalidskimi vozički,
- gasilci so skrbeli za požarno stražo, vzdrževali so manjše ogrevalne naprave in opravljali tudi druga opravila, povezana z logistiko,
- podjetje *Snaga, d. o. o.*, je skrbelo za čiščenje okolice, notranjosti šotorov, zlaganje odej, postelj itn.,
- podjetje *ADCO & DIXI varovanje okolja, d. o. o.*, je bilo ponudnik 78 mobilnih stranišč za osebje in migrante ter 4 sanitarnih zabojnikov za potrebe tuširnic s 30 tuširnimi mesti,
- podjetje *Saubermacher Slovenija storitve pri varstvu okolja, trgovina in transport, d. o. o.*, je skrbelo za odvoz komunalnih, medicinskih in bioloških odpadkov ter tudi za zimsko čiščenje okolice,
- uslužbenci javnih del (od novembra do decembra je bilo zaposlenih 54 oseb; od januarja do marca je bilo zaposlenih 46 oseb; od aprila do junija so bile zaposlene 4 osebe) so pomagali humanitarnim organizacijam pri delitvi hrane in čiščenju okolice ter so počasi prevzemali aktivnost delitve prehranskih izdelkov in oblačil migrantom,
- nujna medicinska pomoč je zagotavljala zdravstveno oskrbo migrantov (tudi sodelovanje s češko vojaško bolnico in WAHO – Women and Health Alliance International – mednarodno združenje za zdravstveno in drugo pomoč za ženske in otroke),
- UNHCR (visoki komisariat Združenih narodov za begunce) in IOM, kot mednarodni opazovalni službi z več prevajalci,
- pripadniki SV so bili podpora pri varnostnih zadevah policiji, sodelujejo ob delitvi hrane migrantom, opravljali so tudi del logistike ter dezinfekcijo in deratizacijo prostorov, zagotavljali topel obroke za begunce,
- cariniki FURS-a (Finančne uprave Republike Slovenije) so pomagali policajem pri varnostnih zadevah,
- Urad vlade RS za komuniciranje,
- sodelujejo tudi razna podjetja, na primer *Elektro Maribor, d. d.*, *Nigrad, d. d.*, *Mariborski vodovod, d. d.*, *AMP-elektroinstalacije Andrej Mrda, s. p.*, *Petrol, d. d.*, *Plindom – Plinarna Maribor, d. o. o.*, *PIC – Pravno-informacijski center nevladnih organizacij, SHA – Swiss Humanitarian Aid Unit, Nethope, Rdeči noski itn.*, vsak s svojimi servisnimi storitvami,
- v aktivnosti pa so se vključile tudi druge humanitarne organizacije, ki sočasno delovale znotraj centra (na primer nem. humanitarna organizacija *Freunde der Erziehungskunst* s psihološko pomočjo otrokom in mladostnikom, *Evangeličanska humanitarna organizacija – podpornica* in *Unicef*, ki sta predvsem ob koncu aktivnosti skrbeli za dobro počutje otrok, *Humanitarno društvo NI-LU iz srca do src*, *Zavod Krog* kot asistenca *WAHA-I*) ter tudi tiste, ki so delovale zunaj NC Šentilj (*Are you serious*) ter aktivisti, ki so s svojimi aktivnostmi pogosto

vnašali nemir med migrante in veliko varnostnih težav varnostnim silam.

V izvajanje nalog je bilo med 17. 10. 2015 in 7. 3. 2016 vključenih prek 7500 pripadnikov različnih organizacij (brez pripadnikov SV in Policije).

V začetku prvih prihodov so bili nastanitveni šotori brez ogrevanja, urejena je bila voda iz pitnikov, elektrika pa še ni bila speljana iz omrežja. Začasno smo si pomagali z namestitvijo električnih generatorjev in kabelskih podaljškov. Pojavljale so se težave s preobremenitvijo omrežja, izključevanjem luči in ogrevalnih naprav, rezanjem in uničevanjem postelj, električnih razdelilcev itn.

Razmere in nova spoznanja so zahtevala nove izzive ob razvoju tega centra. Mednje zagotovo spadajo zimske razmere, ko je oskrba migrantov zahtevnejša (mraz, večja poraba energentov, večja obremenitev električnega omrežja zaradi ogrevalnih naprav, večja potreba po toplih napitkih itn.). V splošnem sprememb večjih šotorov ni bilo, razen na zgornji ploščadi, kjer so se vgradile pregradne stene zaradi lažjega nadzora migrantov znotraj vsakega šotora posebej. Sicer pa so bile izvedene tudi nekatere spremembe:

- zamenjal se je popisni šotor za popis migrantov, saj obstoječi vojaški šotori niso bili primerni za tovrstno delo v zimskem času zaradi mraza in zelo slabe osvetlitve notranjosti šotorov,
- ambulante so se prestavile iz šotora v dva kontejnerja, ki se jim je pridružila češka vojaška bolnica Role, ki je delovala tri mesece s presledkom med novim letom (takrat jo je nadomestila WAHA),
- zamenjava šotora s kontejnerjem za potrebe RK – združevanje družin,
- postavitve dodatnega šotora z ogrevanjem na medmejnem prostoru se je izvedla na predlog UNHCR, ki je tudi financiral izvedbo ter najem,

- namestitve več manjših šotorov za potrebe vojakov in varovanja,
- izdelava ogrevanih in deljenih (po spolu) umivalnic in stranišč na obeh ploščadih, s čimer smo poskušali obema spoloma zagotoviti nekoliko zasebnosti (rešitev so predlagali v *SHA – Swiss Humaterian Aid Unit*, ki so tudi financirali najem šotorov z električno napeljavo),
- izdelava stopnic za prehod iz spodnje na zgornjo ploščad, saj obe ploščadi nista bili povezani, prehodnost pa se je začasno uredila z zemeljskimi stopnicami (izdelavo je financirala *SHA – Swiss Humaterian Aid Unit*),
- večkratna izdelava regulacijskih varnostnih ograd in njihovo premeščanje (izhod iz NC, pred delilnicama hrane in obleke, v jedilnicah, pri popisnem šotoru za potrebe varovanja, ki ga je predlagala *SHA – Swiss Humaterian Aid Unit*),
- posodobitev luči iz potratnih običajnih volframovih luči na sodobnejše in varčnejše LED-luči v manjših šotorih,
- ureditev polic v šotorih za delitev oblačil,
- priprava zidanega objekta javne uprave za preselitev organizacij za potrebe dela v zimskem času,
- najetje dodatnega skladiščnega prostora za potrebe sortiranja oblek in skladiščenja opreme v Počehovi pri Mariboru.

Še posebno je k razvoju tega NC pripomogla izgradnja začasne železniške postaje v bližini spodnje ploščadi. Prvotno so migranti pešali približno 1500 m do nastanitvenega centra, obenem se je popolnoma ustavil promet v Šentilju. Težavo je rešilo več policistov, vojakov in drugo podporno osebje (tolmači, prostovoljci Slovenske filantropije itn.). Z gradnjo začasne železniške postaje se je razbremenil Šentilj, pristop migrantov do NC je bil lažji in humanejši, saj se je pot hoje zmanjšala na 200–250 do ploščadi, prav tako je bilo manj težav pri prevozu invalidov itn.

Slika 5:
Logistična podpora (vir: URSZR)
Figure 5:
Logistics support (Source: ACPDR)

Zdravstvena oskrba

Primarno zdravstveno oskrbo v NC Šentilj je izvajala nujna medicinska pomoč iz Zdravstvenega doma dr. Adolfa Drolca Maribor, ki se ji je dodala še ena ekipa nujne medicinske pomoči iz drugega ZD. Pozneje se jim je pridružila češka vojaška bolnica Role s svojim osebjem. Dežurstvo medicinskega osebja je bilo zagotovljeno 24 ur na dan. Med največjim migrantskim valom je bolnico vsak dan obiskalo do 250 pacientov (odvisno od skupine migrantov). Zdravstveno stanje migrantov je bilo zelo različno, najpogosteje so imeli težave v zvezi s prehladi, črevesnimi težavami, ki so posledica slabe higijene, trebušne težave itn. Zdravstveno osebje so varovali pripadniki SV, obisk obolelega pa je bil mogoč le ob spremljanju prostovoljcev Slovenske filantropije.

Zaradi spremljajočih zdravstvenih težav med potjo in poslabšanja zdravstvenega stanja migrantov na območju RS sta v Univerzitetnem kliničnem centru v Mariboru umrli dva migranta, ki sta v NC že prišla bolna. Pokop enega migranta je bil organiziran ob sodelovanju RKS-OZ Maribor v Mariboru, posmrtni ostanki drugega so bili prepeljani v tujino.

Operativno delo/logistični izzivi

Operativno delo temelji na sodelovanju med vsemi sodelujočimi službami. Glede na potrebe so se temu prilagodile tudi dežurne službe. Medtem ko v NC ni migrantov, so bile posamezne službe dosegljive na telefonu oziroma so lahko bile vpoklicane po potrebi. Glede na potrebe so potekali odvoz smeti (do trikrat na dan), čiščenje mobilnih stranišč (do trikrat na dan) in čiščenje šotorov, jedilnic itn. Prav tako so se dostavljali gorivo za ogrevalne naprave in manjkajoča oblačila ter obutev iz skladišča v Počehovi. Poseben logistični izziv je bila oskrba migrantov, medtem ko so prihajali prek zelene meje in je bilo njihovo fizično stanje klavrno; bili so lačni, mokri, prezeblji, prihajali so sredi noči, obenem pa so bili zelo sebični in nesolidarni.

Pomemben vidik tekočega in organiziranega prehoda migrantov je tudi dobro sodelovanje slovenske policije ter avstrijskih varnostnih organov, saj je od tega precej odvisen tekoč prehod migrantov v Republiko Avstrijo. Kot vezen člen so bili zato v Slovenijo napoteni avstrijski policisti.

Delitev hrane in oblek je bila zaradi morebitnih konfliktov in pretiranega navala migrantov uravnana s policisti ter vojaki. Delitev oblek se je izvajala zunaj časa delitve hrane. Te aktivnosti so se izvajale med 7.30 in 22.00, izjemoma tudi pozneje (če so migranti prišli prek zelene meje, izjeme so bili tudi otroci, invalidi, ranljive skupine itn.). Za migrante je bila organizirana prehrana v treh obrokih (zajtrk, kosilo in večerja), od katerih sta bila zajtrk in večerja hladna obroka (konzerve, kruh, toast, sadje, mleko, čaj, razni namazi), medtem ko je bilo kosilo topel obrok (juhe, enolončnice, obare itn.). Toplo hrano

za migrante so pripravljali v SV in ni vsebovala svinjine. Največje dnevno naročilo toplih obrokov je bilo okoli 4000 obrokov in 500 kg kruha.

Z vračanjem migrantov zaradi neizpolnjevanja pogojev za vstop v Republiko Avstrijo smo se srečali z novim izzivom. Zavrtnjeni migranti so bili zaradi policijskega postopka izolirani od drugih migrantov. Zaradi bojzani pred mešanjem z drugimi smo izvajali aktivnosti oskrbe posebej (na primer priprava suhih prehranskih paketov za zajtrk ali večerjo, obedovanje pod večjim nadzorom policije in preostalih varnostnih organov itn.).

Delo prostovoljcev, uslužbencev javnih del, Policije, pripadnikov CZ, drugih

Delo sodelavcev, kakor tudi sodelovanje, je dobro, seveda pa se tudi znotraj tega pojavijo različni pogledi, ki smo jih poskušali skupaj rešiti. Takšni so predvsem na primer varnostne narave – pomanjkljivo varovanje, ki je bilo posledica menjave vodij izmen, ki z delom v NC niso bili seznanjeni.

Poseben izziv so bili posamezni prostovoljci, ki so želeli na lastno pest pomagati migrantom ob zavračanju vseh varnostnih vidikov, sočasno pa so ob tem ustvarjali zmešnjavo in dodatne varnostne težave. Z discipliniranim nadzorom prehoda do 500 oseb so tudi posamezni prostovoljci ugotovili, da stvari potekajo tekoče (ni daljšega čakanja na mejji) in ni potrebe, da oskrbujejo migrante s hrano in osvežilnimi napitki v medmejnem prostoru.

Delo z mediji

Med delovanjem NC Šentilj je kraj zagotovo postal prepoznaven v širšem evropskem okolju. Za to so poskrbeli domači, evropski in tudi svetovni mediji ter medijske hiše. V tem času so NC obiskali novinarji od Japonske do ZDA in tudi iz več evropskih držav. V sanitarnih in bivalnih prostorih je bilo fotografiranje pogojno dovoljeno (če je bil NC prazen ali so prisotni migranti to dovolili). Skladno z navodilom so bili za dajanje izjav pristojni vodja NC, namestnik NC, ob njegovi odsotnosti pa dežurni NC za področje dela in oskrbe migrantov. Kmalu smo ugotovili, da nam celodnevno spremljanje novinarjev povzroča težave (trpi usklajevanje med službami), zato sta bila zaželeni in uvedeni prisotnost UKOM ter časovna omejitev vstopa novinarjev (med 10.00 in 11.00).

Javnost in transparentnost delovanja

Aktualnost trenutne situacije privablja tudi pomembne družbene in politične osebnosti; NC je obiskalo veliko diplomatov, vojaških atašejev, tujih in domačih ministrov, poslancev, ambasadorjev, evropskih poslancev, evropska komisarka, predstavniki Sveta Evrope,

Evropske razvojne banke, pomembni predstavniki UNHCR iz Ženeve in Budimpešte, UNICEF-a, RK in polmeseca, IOM, raznih humanitarnih organizacij z željo po informiranosti o aktivnostih, ki jih izvajamo. Omogočen jim je bil voden ogled s predstavitvijo aktivnosti oskrbe in varnega ter humanega nadaljevanja poti. Nenehno smo poskušali prikazati odprtost in javnost življenja v NC.

Splošne ugotovitve, predlogi, opažanja, izzivi

NC Šentilj je v grobi oceni zadostoval za začasno bivanje migrantov, vendar bi bila nujna popolnoma drugačna rešitev za NC, pri kateri bi se ljudje zadrževali dlje časa. Naš način dojemanja in obravnavanja življenjskih navad je popolnoma drugačen, kot pa je na primer v muslimanskem svetu. Tak način nam je po svoje delal preglavice, saj v generalni oceni migranti niso pospravljali za sabo (tako v jedilnici kakor drugod v bivalnih šotorih, sanitarijah in umivalnicah so za sabo puščali »opustošenje«) in do tuje lastnine niso imeli nikakršnega odnosa. Nekatero skupino pa so se vedle popolnoma drugače (npr. Sirci), saj so svoj bivalni prostor počistili in ga zapustili v dobrem stanju.

Vključenost javnih del v delo NC je bila pozitivna rešitev, saj so delavci javnih del nadomestili večino aktivnosti, ki so jih do takrat izvajali prostovoljci. Še posebno to velja na primer za delitev hrane in oblek. Obenem so to začasno zaposleni, ki poznajo delo v NC, medtem ko se pri prostovoljcih glavnina spreminja, ostaja le njihov koordinator. V NC Šentilj so delavci javnih del opravljali čiščenje in zlaganje postelj ter odej v šotorih, čiščenje tal v šotorih, čiščenje umivalnic, razporejanje in delitev oblačil, delitev prehrane (Karitas in RK sta še kljub temu usklajevala to aktivnost), čiščenje okolice, dopolnjevanje skladišč z izdelki, čiščenje okolice,časne železniške postaje ter koridorjev do NC, medmejnega prostora, oskrbovanje tajfunov z energenti, prevzem blaga ob dostavi itn.

	NC Šentilj	Zavrtnjen sprejem AVO
Okt. 2015*	83.302	0
Nov. 2015	84.755	0
Dec. 2015	12.491	0
Jan. 2016	7342	1849
Feb. 2016	16.247	708
Mar. 2016	1528	30
Skupaj	205.665	2587

* od 17. oktobra

Preglednica 3: Število migrantov v NC Šentilj po mesecih (vir: PU Maribor)

Table 3: Number of migrants at the Šentilj Accommodation Centre by months (Source: Maribor Police Directorate)

Statistika (kapaciteta centra, število migrantov, ki so prešli center od začetka krize do danes)

Kapaciteta NC Šentilj je obsegala 2000 enot; od tega je na spodnji ploščadi 600 enot in 1400 enot na zgornji. Od začetka drugega migrantskega vala je začasno gostilo NC Šentilj 205.655 migrantov različne narodnosti. Med najvišjo frekvenco je NC Šentilj vsak dan obiskalo tudi do 9000 ljudi (najvišja številka je bila dosežena 21. oktobra, ko je NC Šentilj prešlo 12.616 migrantov). Običajno so se migranti v NC Šentilj zadrževali od 5 do največ 12 ur, odvisno od časa prihoda. Migranti so med bivanjem ustvarili v povprečju skoraj 4 tone različnih odpadkov na dan, ki jih je komunalna služba redno odvažala. Število varnostnega osebja (policistov in vojakov) se je vsak dan spreminjalo, odvisno od potreb, prav tako drugih služb; sicer je ob višku migrantskega vala v NC delalo od 160 do 230 ljudi (s pripadniki SV in brez policistov), ob manjšem obisku pa je zaposlenih od 50 do 70 ljudi (brez vojakov in policistov), odvisno od načrtovanih aktivnosti. Policisti so do novega leta zaznali manj kot 20 kršitev reda in miru ter 4 kazniva dejanja, od tega tatvine jaken, denarja

Slika 6: Spremljanje policistov in pripadnikov SV do območja z Republiko Avstrijo (vir: PU Maribor)

Figure 6: Police officers and SAF members provide escort up to the Austrian border (Source: Maribor Police Directorate)

in mobilnega telefona, dvakrat lahke telesne poškodbe in enkrat ogrožanje z nevarnim predmetom pri prepiru ali pretepu. Konflikti so predvsem nastajali med narodnostmi (Sirijci, Afganistanci, drugi) zaradi preobremenjenosti NC v določenih trenutkih in nesorazmerne uporabe odej (eni jih imajo več, drugi premalo).

Ohranjanje zdravja in zdravega delovnega okolja

Za zdravje osebja je bila nujna uporaba zaščitnih sredstev (rokavic, ustnih mask, dezinfekcijskih sredstev, redno umivanje rok, dezinfekcija čevljev, primerno vedenje). Večinoma smo se poskušali opirati na priporočila Nacionalnega inštituta za javno zdravje in priporočila zdravstvene ter veterinarske stroke za preprečevanje širjenja okužb med zaposlenimi in migranti. Slovenska vojska oziroma njihova veterinarska služba je skrbela za redno dezinfekcijo prostorov (na vsake 3–4 dni) in deratizacijo okolice, saj je obstajala bojazen za povečan pojav glodavcev.

Dobre rešitve

- Ureditev skladišča humanitarne pomoči zunaj NC, kjer je dana možnost priprave, pregleda, razporejanja izdelkov brez vpogleda v notranjost NC.
- Vključevanje trajno nezaposlenih oseb v aktivnosti NC. Ta izbira ima sicer manj ali več pomanjklivosti, saj so bile osebe napotene z zelo ozkim naborom dovoljenih opravil (nekateri samo za pomoč pri delitvi hrane in oblačil, drugi zgolj za čiščenje itn.). Tega pa v NC skoraj ni bilo mogoče zagotoviti, saj nekaj časa ni bilo migrantov. Včasih je bila nujna večja pomoč pri čiščenju, drugič pri kakšnem drugem opravilu.
- Tudi delitev hrane in oblačil je bila v dogovoru s policijo in pripadniki SV dobro organizirana ter predvsem pretok migrantov je do delitvenega pulta potekal umirjeno.
- Zelo dobrodošla je bila prisotnost pripadnikov SV, ki so skrbeli za red in mir ne glede na vse politične polemike, saj so migranti uniformo prepoznali in jo brezpogojno spoštovali. Pripadniki SV pa so ob tem tudi nekoliko razbremenili policiste.

- Zelo dobro so bili organizirani in tudi od drugih humanitarnih organizacij sprejeti dogovorjeni prehodi v Republiko Avstrijo v dogovorjenih velikostih skupin. Tako so se ohranjale tudi korektne vezi z AVO. Pri tem je veliko odvisno od medsebojnega zaupanja med vsemi partnerji.
- Kot dobra rešitev je tudi postavitve manjših šotorov (kot je to bilo na spodnji ploščadi), saj so ti veliko lažje obvladljivi. To smo tudi veliko več uporabljali v celotnem migrantskem toku.
- Za vse (tako zaposlene kot migrante) je bila pridobitev tudi začasna železniška postaja v neposredni bližini NC. Delo je potekalo veliko bolj humano in tudi manj obremenjujoče za lokalno okolje in prebivalce.
- Vsakodnevno jutranje usklajevanje sodelujočih služb se je pokazalo kot učinkovito, čeprav se ga nekateri niso vedno udeleževali (ko niso bili dežurni itn.).
- Določitev časa za srečanje z novinarji zaradi velikega zanimanja medijev.
- Stalni policijski vodje izmen v NC.
- Zagotovo bi bilo smiselno že na začetku vzpostaviti delovanja NC določiti optimalno organizacijo dela za zagotavljanje logistične podpore in oskrbe migrantov, ki za posamezne identificirane delovne procese predvideva tudi optimalno število zaposlenih oziroma sodelujočih.

Sklepne misli

Za vse, ki smo bili vključeni v migrantsko dogajanje, je bilo to nekaj novega. Veliko novim situacijam se je bilo treba prilagoditi. Delo smo sprejeli in ga izvajali odgovorno.

Zavedamo se, da bi morda katero zadevo izvedli tudi drugače, bolje, vendar pa smo v nekem trenutku, glede na dane možnosti, naredili vse, kar je bilo v naši moči za vzpostavitev in organizacijo delovanja NC Šentilj, Črni les – Lenart in Zagrebška v Mariboru.

Zahvala

Avtorji prispevka se zahvaljujemo vsem sodelujočim službam za delo, ki so ga opravile pri obvladovanju migrantske problematike v Vzhodnoštajerski regiji.